

ВІДГУК

офіційного опонента

**кандидата юридичних наук Блюк Наталії Володимирівни
на дисертацію Васечка Володимира Олександровича «Конституційно-
правові основи співробітництва України з країнами-членами ЄС щодо
статусу переміщених осіб», підготовленої на здобуття наукового ступеня
доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Відгук підготовлено на підставі вивчення рукопису дисертаційного дослідження та опублікованих наукових праць здобувача.

Актуальність теми дисертації.

Тема дисертаційного дослідження не викликає сумнів щодо її актуальності і важливості, враховуючи тривалу збройну агресію російської федерації проти України, соціальну та економічну нестабільність, зростання кількості біженців та вимушених мігрантів, які намагаються знайти притулок за кордоном, в першу чергу на території країн Європейського Союзу. Багато хто з вимушено переміщених осіб перебуває у складній ситуації, коли їм необхідний тимчасовий захист від переслідувань, бойових дій та інших небезпек, але їм не надається повноцінний статус біженця.

Правове регулювання статусу переміщених осіб, як і будь-який інший правовий інститут, ґрунтується на певній системі принципів, правил і вимог, що виражають його особливості й спрямованість. Виступаючи правовою державою, дотримуючись принципів верховенства права та гуманізму, Україна робить все можливе для захисту прав своїх громадян, які знаходяться не лише на території країни, а і за її межами, використовуючи норми конституційного, міжнародного, адміністративного, міграційного та інших галузей права.

Станом на сьогодні співробітництво України з країнами-членами ЄС щодо забезпечення статусу переміщених осіб посідає важливе місце серед завдань реалізації внутрішньої та зовнішньої політик України. Крім того, важливим є постійне вивчення досвіду інших країн та міжнародних організацій у цій сфері, з метою виявлення прогалин та недоліків національного законодавства та вироблення відповідних рекомендації щодо його вдосконалення.

Саме тому актуальність теми дисертації Васечка Володимира Олександровича не викликає сумнівів та додатково підкреслюється відповідністю загальнодержавним напрямам пріоритетних наукових досліджень щодо проблеми захисту прав людини і громадянина в умовах воєнного стану.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність, новизна та академічна доброчесність.

Текст дисертації дозволяє зробити висновок про ґрунтовність здійсненого дослідження, системність мислення автора і комплексний підхід до вирішення наукової проблеми.

Обґрунтованість наукових положень базується, перш за все, на логіці дослідження і системному підході до аналізу і вирішення сформульованих в роботі завдань. Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені в дисертації, достатньою мірою обґрунтовані, а досліджувані явища та процеси детально проаналізовані. Це підтверджується глибоким опрацюванням теоретичних і практичних праць вітчизняних і зарубіжних авторів з даної проблематики, а також умілим поєднанням класичних та сучасних методів дослідження тощо.

Результати теоретичного та прикладного характерів сформульовані у висновках до розділів та загальних висновках по роботі.

Мета дисертаційного дослідження полягає в комплексному науковому дослідженні конституційно-правових основ співробітництва України з країнами-членами ЄС щодо статусу переміщених осіб з України на основі наукових праць та положень законодавства України та країн Європейського Союзу та їх значення для подальшого реформування правової системи.

Для досягнення зазначеної мети виконуються такі задачі:

- окреслити стан наукової розробки конституційно-правових основ співробітництва України з країнами-членами ЄС щодо статусу переміщених осіб з України;

- визначити й обґрунтувати методологічний інструментарій дослідження конституційно-правових основ співробітництва України з країнами-членами ЄС щодо статусу переміщених осіб з України;

- охарактеризувати генезу законодавства щодо конституційно-правових основ співробітництва України з країнами-членами ЄС щодо статусу переміщених осіб з України;

- висвітлити міжнародно-правову основу інституту тимчасового захисту;

- проаналізувати теоретико-правову характеристика інституту тимчасового захисту в національному законодавстві країн-членів ЄС;

- розкрити конституційно-правові основи співробітництва України з Європейським Союзом у сфері тимчасового захисту;

- охарактеризувати поняття, види та зміст прав переміщених осіб з України;

- розглянути організаційно-правовий аспект реалізації прав переміщених осіб з України (право на житло, працю, освіту, медичну допомогу та ін.);

- обґрунтувати напрями вдосконалення співробітництва України з Європейським Союзом щодо правового регулювання тимчасового захисту переміщених осіб з України..

Порушення академічної доброчесності не виявлено.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у зв'язку з співробітництвом України з країнами-членами ЄС щодо статусу переміщених осіб з України.

Предметом дослідження є конституційно-правові основи співробітництва України з країнами-членами ЄС щодо статусу переміщених осіб з України.

Методи дослідження.

Методологічну основу дисертації становить сукупність філософських, загальнонаукових та спеціальних наукових методів пізнання правових явищ, що забезпечила обґрунтованість і достовірність результатів наукового пошуку. А саме:

– діалектичний метод, використаний під час аналізу сучасного стану науково-теоретичних розробок та методологія дослідження конституційно-правової основи співробітництва України з Європейським Союзом щодо статусу переміщених осіб з України (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1, 2.2);

– герменевтичний метод, залучений для вивчення й інтерпретації текстів наукових праць, нормативно-правових актів (підрозділи 1.2, 1.4, 3.1, 3.2,);

– історико-хронологічний метод застосовано під час дослідження генези законодавства конституційно-правових основ співробітництва України з країнами ЄС щодо статусу переміщених осіб з України (підрозділи 1.3, 2.1–2.4, 3.1–3.3);

– порівняльний метод залучено з метою порівняння законодавства України та законодавства країн-членів ЄС щодо статусу переміщених осіб та обсяг прав і обов'язків осіб, які отримали тимчасовий захист (підрозділи 2.1–2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 4.2);

– статистичний метод застосовано під час опрацювання й аналізу матеріалів Управління Верховного комісара ООН у справах біженців щодо кількості вимушено переміщених осіб з України та отримання ними тимчасового захисту в країнах-членах ЄС (підрозділи 1.4, 2.1, 2.2, 3.1, 3.3);

– системно-структурний метод сприяв визначенню місця інституту тимчасового захисту в системі притулку ЄС (підрозділи 1.3, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 4.1, 4.3);

– прогностичний метод використано під час характеристики шляхів вдосконалення законодавства, що регламентує конституційно-правові основи співробітництва України з країнами ЄС щодо статусу переміщених осіб з України (підрозділи 4.1, 4.2).

Емпірична основа дослідження ґрунтується на вивченні та узагальненні положень нормативно-правових актів і міжнародних договорів щодо особливостей статусу переміщених осіб з України, а також судової практики щодо рішень про застосування тимчасового захисту в країнах ЄС.

Сформульована автором мета дослідження відповідає обраній темі, а зміст та обсяг виконуваних завдань дозволяє розкрити її у повній мірі. При висвітленні проблематики дослідження автор апелює до ідей та теорій

напрацьованих у вітчизняній та у західній науці. Дисертація в цілому відповідає сучасним тенденціям у методології юридичних наук.

Рецензована робота характеризується системністю та логічним підходом і містить елементи наукової новизни. Зокрема, *вперше*: простежено еволюцію наукових уявлень дослідників стосовно конституційно-правових основ співробітництва України з країнами-членами ЄС щодо статусу переміщених осіб та виокремлено основні етапи генези законодавства, які охоплюють здійснення цього процесу відповідно до прийняття та затвердження нормативно-правових актів; сформульовано авторську дефініцію поняття прав вимушено переміщених осіб з України; обґрунтовано позицію напрямів вдосконалення співробітництва України з Європейським Союзом щодо правового регулювання тимчасового захисту переміщених осіб з України тощо;

удосконалено: поняття методології дослідження конституційно-правової основи співробітництва України з країнами-членами ЄС щодо статусу переміщених осіб з України; зміст та критерій класифікації видів актів ЄС з питань притулку, які поряд із обов'язковими положеннями містять положення рекомендаційного характеру; визначення поняття «тимчасовий захист» як одну з форм міжнародного захисту; рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення національного законодавства в сфері захисту прав вимушено переміщених осіб з України в країні-члени ЄС тощо;

дістали подальшого розвитку: історико-правові знання про конституційно-правові основи співробітництва України з країнами-членами ЄС щодо статусу переміщених осіб з України; конкретизація видів прав вимушено переміщених осіб з України, розкрито соціальні, економічні та особисті права, головний акцент зроблено на закріпленні та забезпеченні права на безпеку, права на захист від насильства, експлуатації та дискримінації, права на пошук притулку, права на житло й харчування, права на доступ до охорони здоров'я, освіти, працевлаштування та інших соціальних послуг, права на возз'єднання із сім'єю, а також права на захист.

Таким чином, зміст розділів у повному обсязі розкриває мету, завдання та висновки, що сформульовано у дисертаційному дослідженні Васечка Володимира Олександровича. У роботі є посилання на відповідні джерела інформації, а також дотримані усі норми законодавства про авторське право.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації та в опублікованих працях.

Основні положення дисертації знайшли своє відображення у 8 наукових публікаціях, серед яких три наукові статті (опубліковані в наукових фахових виданнях України) та п'ять тез наукових доповідей, оприлюднених на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Все це дозволило широко ознайомити наукову громадськість з результатами проведеного дослідження. Усі наукові результати, які викладено у дисертаційній роботі, отримано автором самостійно.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Водночас, позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Васечка Володимира Олександровича, слід зазначити, що вона містить ряд дискусійних положень, зокрема:

1. На стор. 70 дисертації, описуючи особливості Другого, перехідного, етапу формування системи міжнародного захисту біженців та осіб, які шукають притулок автор зазначає про створення МГБ, мандат якої поширився на ширше коло осіб (у порівнянні з контрольним органом ООН з питань біженців), і в Статуті МГБ були закріплені загальні критерії поняття «біженець». Але ця організація не зуміла за період своєї діяльності домогтися визнання міжнародного співтовариства.

Разом з цим безпосередньо в розділі 1 дисертації про цю організацію не говориться, а йде згадка про неї лише у висновках до розділу. Потребує роз'яснення позиція автора, що таке МГБ і в чому була основна суть її діяльності?

2. На стор. 127-130 дисертант приділяє увагу питанням внутрішньо переміщених осіб, їх визначенню, статистичним даним, нормативній базі, що регулює правовідносини у цій сфері тощо.

Виникає питання, яким чином розгляд цього питання корелюється з обраною автором темою дослідження?

3. На стор. 130 наукового дослідження наводиться визначення прав вимушено переміщених осіб – це сукупність прав, що належать людям, які змушені залишити свої місця проживання внаслідок збройних конфліктів, природних катастроф, гонінь та інших причин.

Види прав вимушено переміщених осіб включають право на безпеку, право на захист від насильства та дискримінації, право на пошук притулку, право на доступ до охорони здоров'я, освіти, працевлаштування та інших соціальних послуг, а також право на возз'єднання з сім'єю.

Зміст прав вимушено переміщених осіб може включати захист від насильства та експлуатації, забезпечення житла, харчування та медичної допомоги, забезпечення доступу до освіти та працевлаштування, а також захист від дискримінації та порушень прав.

По-перше, виникає питання в чому різниця між видом та змістом зазначених прав? По-друге, на мою думку, спостерігається перенавантаження дисертації однотипними положеннями.

4. На стор. 150 при розгляді основних аспектів удосконалення співробітництва між Україною та Європейським Союзом щодо правового регулювання прав та обов'язків вимушено переміщених осіб пропонується зміцнити механізми правового захисту для переміщених осіб з України, які шукають притулок у країнах Європейського Союзу.

Серед іншого акцентовано увагу на необхідності спрощення процедур отримання статусу біженця.

Виникає питання, які конкретні процедури отримання статусу біженця потребують спрощення в контексті досліджуваної проблематики?

Однак, зазначені зауваження не впливають на загальне позитивне враження від дисертаційної роботи Васечка Володимира Олександровича і не знижують її методичної та науково-практичної значущості.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність в цілому, оформлення.
Дисертація Васечка Володимира Олександровича на тему: «Конституційно-правові основи співробітництва України з країнами-членами ЄС щодо статусу переміщених осіб» є самостійною завершеною науковою працею. Автором було виконано поставлені завдання, а результати дослідження дисертанта відрізняються змістовністю теоретичного матеріалу, обґрунтованістю, достовірністю, грамотністю та вирішують поставлену мету. Разом з цим, в опублікованих працях відображені основні положення дисертаційної роботи. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам.

Наукові положення, висновки та рекомендації аргументовані, містять наукову новизну та отримали необхідну апробацію на науково-практичних конференціях.

Ураховуючи викладене, дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами та доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, та наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із змінами від 12 липня 2019 року), а її автор – Васечко Володимир Олександрович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

**Доцент кафедри цивільного права
та процесу Інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету
«Львівська політехніка»
кандидат юридичних наук**

Наталія БЛЮК

**Підпис засвідчую:
Вчений секретар
Національного університету
«Львівська політехніка»**

Роман БРИЛИНСЬКИЙ

